

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу

Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

**Лідерство в освітній діяльності
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
д.п.н, проф.

Вадим ЛУНЯЧЕК

Завідувач кафедри
педагогіки, іноземної філології
та перекладу

Тетяна ПОГОРЄЛОВА

Харків
2024

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Лідерство в освітній діяльності» розроблена для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня для всіх спеціальностей. Курс передбачає використання сучасних методів дослідження та аналізу освітніх процесів для розвитку інноваційного підходу в управлінні освітньою діяльністю. Здобувачі освіти матимуть можливість розвивати навички лідерства через обговорення реальних кейсів та практичних ситуацій у сфері освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Лідерство в освітній діяльності» є формування та розвиток лідерської компетентності, яка передбачає ознайомлення аспірантами із сучасними тенденціями розвитку вищої освіти та засвоєння принципів викладання та навчання на основі парадигми лідерства.

Контент навчальної дисципліни «Лідерство в освітній діяльності» для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня визначається понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Тайм-менеджмент», «Дизайн та проектування освітньої діяльності».

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності реалізовувати виконання професійних функцій в межах науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи, форми, функції, типи лідерства в освітній діяльності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Форматувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.	Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду у предметній області і професійній діяльності; Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності;
Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем	Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності; Здатність до особистого і професійного розвитку;

теорії та практики.	
Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формувати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній галузі.	Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері; Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;
Сформувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.	Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти; Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вища освіта і лідерство

Тема 1. Поняття лідерства: сутність та феномен.

- 1.1. Основи лідерства.
- 1.2. Лідерство як теорія управління.

Тема 2. Глобальні процеси у лідерстві.

- 2.1. Світові тенденції розвитку лідерства у вищій освіті.
- 2.2. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.

Тема 3. Сучасні тенденції розвитку лідерства в освітній діяльності.

- 3.1. Лідерські компетентності.
- 3.2. Поняття про соціальну відповідальність лідера.

Тема 4. Види лідерства в освіті.

- 4.1. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.
- 4.2. Лідерство у науковій діяльності.

Змістовий модуль 2. Підвищення ефективності викладання на засадах лідерства

Тема 5. Викладання засноване на лідерській парадигмі.

5.1. Сучасна технологія підготовки лідера в освіті: поняття, особливості та детермінанти.

5.2. Елементи тайм-менеджменту.

Тема 6. Лідерство в управлінні знаннями.

- 6.1. Управлінські рішення.
- 6.2. Технологія управління діяльністю команди.
- 6.3. Створення команди: умови та основні методи роботи.

Тема 7. Інструментарій лідерства в освіті.

- 7.1. Форми і методи оцінки лідерів.
- 7.2. Методи вивчення стилів лідерства.
- 7.3. Коучинг як сучасна технологія лідерства в системі адаптивного управління персоналом.

Тема 8. Стратегії комунікації у лідерстві.

- 8.1. Технологія управління конфліктами.
- 8.2. Конфліктологічна компетентність лідера.

Перелік практичних (семінарських) питань та завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Завдання 1. Тема 1. Основи лідерства.	Активна участь на занятті (розгорнута бесіда)
Завдання 2. Тема 2. Світові тенденції розвитку лідерства у вищій освіті.	Опитування, складання глосарію
Завдання 3. Тема 3. Лідерські компетентності	Дискусія
Завдання 4. Тема 4. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.	Моделювання, розгорнута бесіда
Завдання 5. Тема 5. Сучасна технологія підготовки лідера в освіті: поняття, особливості та детермінанти.	Презентація
Завдання 6. Тема 6. Управлінські рішення.	Семінар
Завдання 7. Тема 7. Форми і методи оцінки лідерів. Методи вивчення стилів лідерства.	Презентація Експертне оцінювання
Завдання 8. Тема 8. Технологія управління конфліктами.	Розв'язання кейсів.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Завдання 1. Тема 1. Лідерство як теорія управління	Вивчення лекційного матеріалу
Завдання 2. Тема 2. Типологічні характеристики лідерів	Створення ментальної карти за темою
Завдання 3. Тема 3. Соціальна відповідальність лідера.	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Завдання 4. Тема 4. Лідерство у науковій діяльності.	Підготовка презентацій за заданою тематикою

Завдання 5. Тема 5. Елементи тайм-менеджменту	Аналіз основних методик тайм-менеджменту
Завдання 6. Тема 6. Технологія управління діяльністю команди.	Створення ментальної карти за темою
Завдання 7. Тема 7. Коучинг як сучасна технологія лідерства в системі адаптивного управління персоналом.	Вивчення лекційного матеріалу
Завдання 8. Тема 8. Конфліктологічна компетентність лідера.	Розв'язання кейсів.

Кількість годин практичних занять та годин самостійної роботи в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1), міні-лекції (тема 7), робота в малих групах, круглий стіл (тема 4, 5), мозкові атаки (тема 2, 3), кейс-метод (тема 7, 8), презентації (тема 8), дебати, диспути, дискусії (тема 3, 5), проекти (тема 6).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованого викладачем або аспірантами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених аспірантами доповідей, презентацій, повідомлень тощо. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар, кейс-метод.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Система оцінювання сформованих у аспірантів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку і в терміни,

встановлені графіком навчального процесу.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання практичних завдань на занятті (35 балів), самостійна робота (25 балів), тестування (20 балів), виконання та презентація індивідуальної роботи (20 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Борова Т.А., З.В. Рябова, Г.Ю. Кравченко, О.О. Почуєва Педагогічний консалтинг: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2019. 324 с.
2. Лідерство та комунікації в організації : навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
3. Менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгів : навчально-практичний посібник [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/10798>
4. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. – Полтава : ПУЕТ, 2020. – 232 с. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/10004>.

Додаткова

5. Компетентнісний вимір професійного розвитку працівників освіти в сфері інтелектуальної власності : монографія / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан, А. М. Бровдій та ін.; за заг. ред. В. Е. Лунячека. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2020. – 368 с.
6. Лунячек В.Е. Управління знаннями як складова розбудови Нової української школи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26908>
7. Мотивування та лідерство : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки., 2022. 89 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21249/1/motyvvuv_lider.pdf
8. Освітнє лідерство: від теорії до практики : монографія / авт. кол. ; за наук. ред. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка

[Електронне видання]. – Київ ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2021. – 296 с. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36659>.

9. Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / за ред. В. Е. Луначека, Н. О. Ткачової; кол. авт. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 344 с.

10. Пушкар, О. І. Інженерна педагогіка та навчання на робочому місці [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Пушкар, О. С. Завгородня ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,57 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 170 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 141-149. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22765>

11. Advanced Theories of Educational Leadership / Khalid Arar, Izhar Oplatka. – Springer Cham, 2022. – 176 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-14510-0>

12. Leadership in Educational Contexts in Finland: Theoretical and Empirical Perspectives / Ed.: Raisa Ahtiainen, Eija Hanhimäki, Jaana Leinonen, Mika Risku, Ann-Sofie Smeds-Nylund. – Springer Cham, 2024. – 390 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-37604-7>

13. Multilevel Pedagogical Leadership in Higher Education: A Non-Affirmative Approach / Ed.: Janne Elo, Michael Uljens. – Springer Cham, 2024. – 199 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-55116-1>

14. Practice Theory Perspectives on Pedagogy and Education: Praxis, Diversity and Contestation / Ed.: Peter Grootenboer, Christine Edwards-Groves, Sarojni Choy. – Springer Singapore, 2017. – 284 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-10-3130-4>

15. Quality Work in Higher Education: Organisational and Pedagogical Dimensions / Ed.: Mari Elken, Peter Maassen, Monika Nerland, Tine S. Prøitz, Bjørn Stensaker, Agnete Vabø. – Springer Cham, 2020. – 186 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-41757-4>

16. Shared Leadership in Higher Education: Important Lessons from Research and Practice // Viewpoint: American Council on Education, Center for Policy, Research and Strategy - Access: <https://www.acenet.edu/Documents/Shared-Leadership-in-Higher-Education.pdf>.

Інформаційні ресурси

17. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

18. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Лідерство в освітньої діяльності / В. Луначек [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=11071>